

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Mamele române.

Intru odată aici într'o bărbierie. Fiind nălaogă, aveam să aștept până îmi vine rîndul, ca la moară. Intre mușterii, cari unii citiau, alții conversau, ședea pe bancă și o țărancă română, cu ochii ațintiți la un tablou caraghios din părete. Isprăvind bărbierul cu un Ungur căruia după ce îi legă mustețile ca să-și stea însus până'n grindă, învremece un alt sodal reteza, cică englezește, mustețile unui Neamț, mă pomenesc că vine la rînd țărancă... care venise și ea să-și vindă chica frumoasă bărbierului. După ce se făcu togmeala, o puse bărbierul pe scaun și începu a-î tăia șuvițele ce-î curgeau înjos ca riul, lăsînd-o slută, fără păr în cap. Eu de alături, încremenit de prostia țărancii, o întreb de ce își vinde podoaba capului. Ea îmi răspunde că așa a văzut că fac și altele. Își vinde adevărat părul, și pe banii ce-î căpătă își cumpără „o cotrință dă mătăasă”, ear de pe banii agonisiți cu sudoare zicea că-și face la croitoreasă o bluză „dă popilin”...

Nu știam la ce să mă gîndesc mai înțai: la prostia ei fără margini, la șarlatania și a croitoreselor, cari le schimoneseau cu bluze de „popilin”, ori la nepăsarea îngrozitoare a povătuitorilor dela sate, cari nu-și bat capul cu alta decît cum să înșale și ei țărănimea, spre a se îmbogăți de pe pelea proștilor ăstora. Sărac popor român, oare ce-a păcătuit el să ajungă cum e defapt: *orfan de mame*, neavînd cine să-l crească mai bine. Cauza

principală e a se căuta în necredința, în ireligiositatea femeilor noastre, înțelegînd aici nu numai nepriceperea țarancelor, ci și a orășencelor noastre, cari în multe privințe sînt chiar mai cu greșeli decît țarancele. Și unele și altele nu știu din lux încolo. Și unele și altele merg la biserică pentru a fi văzute... nu pentru a-și cultiva simțurile. Bigotism gol și într'o parte și în alta. De vr'o adevărată religiozitate nici vorbă nu poate fi. Eată din „Cisla” lui Porumbescu: „mujerea-î dracu, ea te înșală”... Cită gilceavă, cită răutate între oameni, numai și numai din pricina femeii. Căutați și veți găsi că toate sfășierile din societatea românească de pretutindenii are la bază intriga, pourceasă din prostia și necultura femeilor. Dela Eva din Biblie, până la ibovnica lui Ben Iosef care a răsturnat Polonia, și până la țărancă noastră ce-și vinde și părul din cap pentru a se împodobi cu bluză de „popilin”, totdeauna s'a zis și se zice „păr lung și minte scurtă”...

Eată o problemă de care ar trebui, deosebit noi Români, să ne preocupăm cu mult mai mult. Aici ar trebui să pună pîrghia și biserică, și școală, și Asociațiunea, și presa întreagă românească, dacă e să mai nădăjduim în vr'o scăpare din robia întunerecului.

La ce biruință au dus și își duc poporul mamele germane, și în ce mizerie tînjește bietul popor românesc, orfan de adevărate mame, ocrotitoare ale copiilor și mîngăietoare ale bărbatilor, cărora n'are cine să le steargă sudorile de pe frunte în lupta crîncenă după un viitor mai bun! **Gheorghe Jianu.**

Coboriți-vă la popor!

Deovremeîncoaci în întreagă presa noastră nu veți citi un număr unde să nu ne plîngem că nu sîntem ca cutare și cutare neam de oameni, cari stau în neclintită armonie, ear noi sîntem răzleți; alții progresează în cele materiale, ear noi sărăcim; alții țin tare la conducătorii lor, ear noi sîntem nepăsători.

Și cine e vina, că sîntem așa?

Năravurile generației contimporane ale intelectualilor noștri de pretutindenii au apucat pe o cale rătăcită și periculoasă din toate punctele de vedere. Dintre simptomele și slăbiciunile acestei rătăcirii fatale una este patima neînțelegerii, care bîntue și sporește zilnic între conducătorii noștri, fie preoți, dascăli, advocați etc. Această boală născută din apatie, a cărei suflare slăbește și degradează orice element de dezvoltare culturală, socială, morală și materială.

Ce-î drept. Natura a pus între nație și nație, ca și între om și om, oarecari mici deosobiri, dar acele hotare uriașe, cari sînt între noi și alte neamuri nu ni-le-a pus natura, ci noi înșine, și, decî, ce trebuie să ne tot bocim?

Prinurmăre un popor care nu ține seamă de aceste condițiuni, și care caută elementele vieții și ale dezvoltării sale în izvoare și regiuni străine, incomptabile cu natura sa, acel popor nu va putea niciodată face vr'un lucru frumos, mare, sănătos și original.

În primul loc e delipsă să ne vedem

FOILETON.

O mărturisire.

Ședeam la o mesicioară mică, rotundă, acoperită cu o pînză albă, în cafeneaua L... și-mi fumam în liniște țigaretă, ascultînd, cum picurii mari de ploaie loviau în geam. Lumea trecea grăbită pe stradă. Felinarele începeau a se aprinde, depărtînd, pecît le permitea puterea, întunerecul care se lăsa tot mai tare peste oraș. Mesele ce erau până aci goale, se impopulară grabnic.

Un taraf de lăutarî începe a-și instruna coardele, pentruca accentele doinelor să fie mai fermecătoare.

Cum steteam așa dus pe gînduri, uitîndu-mă la frumoasele cercuri de fum ce se ridicau din țigaretă, deodată o mină ușoară mă apăsă pe umăr. Îmi îndreptai privirea de jur împrejur și zării înapoia mea pe cel mai bun prietin din copilărie, pe Vasile Albu. Sărmanul meu prietin, era aproape de nerecunoscut. Slab la față, palid, ochii băgați în orbite și încunjurați de niște cearcăne vinete. Zîmbetul său, cel avea pururea pe buze, dispăruse cutotul din inima lui.

Îi strînsi mîna cu putere, invitîndu-l să se așeze la masa mea. Spun chelnerului să ne aducă două halbe de bere.

Am început să-l întreb — primadată — cum a ajuns în acest hal. N'a voit să-mi spună nimic. Dar mi-a promis, că mai tîrziu îmi va face o sinceră mărturisire, și atunci voi putea să aflu tot ce doresc. — — —

Muzica începu să cînte niște arii fermecătoare. Ciocnirăm pocalele. Prietinul Vasile îl goli dintr'una, apoi nervos începu a-și netezi părul său lung și negru, dat pe spate. Cu glas aspru strigă apoi: mai două.

Pe fața lui puteai citi o neliniște ciudată... După ce golirăm al doilea și al treilea pocal, limba prietinului începu a se deslega tot mai tare.

— Să-ți spun, dragă prietine, să-ți spun... căci tu-mi ești cel mai bun prietin al meu... Tu singur știi să mă mîngăi și să-mi alini marea tristare ce-mi apasă inima... tu singur știi ce-î suferința!... Decî mărturisesc-mă ție, ca unui duhovnic... Ai te rog milă de mine și ascultă-mă până în sfîrșit!...

După ce mai goli un pocal, Vasile începu înduioșat:

... Cutoatecă e mult de atunci... îmi aduc bine aminte, par'că ar fi azi, ziua, în care ne-am întîlnit... Era o zi de toamnă... posomorită... ploua ca prin sită și vîntul de toamnă, rece și subțire, te făcea se tremuri. În această zi tristă am cunoscut pe acel „idol”. Era o ființă căreia numai în povești îi puteai găsi părechea. Înaltă, talia sveltă, niște ochi negri ca mura, acoperiți pedea-supra de niște gene groase de un deget, obrajiți păreau doi bobocei de trandafiri; ear părul ei galbin ca aurul, și lung, o făcea o adevărată Ileana Conșințiană.

Din aceia zi, sufletul meu nu mai avea liniștea obișnuită. Noaptea nu mai puteam adormi ca odinioară, somnul îmi zbură cu desăvîrșire, cînd mă gîndiam la ea. Gîndul mă ducea departe... departe... până la căsuța ei. Dimi-

neața nu mai ieșiam din casă, până nu trecea factorul postal cu epistolele. Aproape în fiecare zi primiam citeo scrisoare, ear în Dumineci și sârbători citeo carte ilustrată.

Lunile de vacanță le petreceam acasă la ei. Un sat subt poalele munților. În toată ziua urcam muntele împreună cu dînsa și fratele ei Aurel, ear cînd coboram în sat, eram încărcăți de zmeură și afine.

Seara ieșiam toți trei în grădină și ne așezam pe o bancă subt gorunul care părea regele celorlalți arbori. Lui Aurel îi place singurătatea, și mai totdeauna rămîneau singuri. În bătea mîndrei lui, subt crengile puternicului gorun am făcut un strajnic jurămint. Aici îmi șopti ea pentru primadată, că numai moartea o va despărți de mine, altă putere omenească nu.

În clipele acelea eram nebun de fericire; n'aș fi schimbat cu sceptra unui rege. Eram fericit, și în fericirea mea trecură zilele ca secundele.

Acele două luni de recreare trecură ca două zile. Venise earăși Septembrie, cînd trebuia să mă mai despart pentru ultima oară de acele locuri atît de iubite și de acel „idol”, care îmi furase cutotul inima și liniștea sufletească...

Am pachetat cele citeva cărți ce le adusesem ca să mai răsfoiesc prin ele, dar nici nu le-am deschis în cele două luni cit am stat la ea.

Intr'o Sîmbătă dimineața mă pomenesc cu o epistolă. Era dela direcțiunea Institutului, prin care îmi aducea la cunoștință că în săptămîna viitoare se vor începe cursurile. Decî nu puteam să mai rămîn. I-am spus și ei și mame-si, că cu

și noi sus ca alte neamuri cu cari trăim împreună, ca să nu lipsiască armonia dintre intelectualii și noi țărănimea; să nu-și uite așa iute că sînt și ei ieșiți din colibi țărănești, ci să se coboare și între popor. Dar cine o face aceasta? Un singur muncitor avem, care lucră și jertfește pentru binele și înaintarea economică a țaranului român, d-nul *Vasile C. Osvadă*.

Pentru a deștepta sentimentul demnității poporului nostru de jos, al țăranilor muncitori, dorința binelui la poporul nostru, căzut și degenerat de atîta amar de timp, dezgropînd suvenirile și eroismul trecutului său glorios, se cere muncă uriașă. Și nu numai munca brațelor, ci și munca minții.

Știu că mulți dintre intelectualii noștri sudbănățeni vor cugeta că cu noi, cu poporul dela sate, nu o vor putea duce la cale, dar aceasta ar fi o prea mică scuză. N'avem decît să ne întorcem ochii înapoi cu vreo 10--20 de ani, și examinînd spiritul, și ideile, sînt sigur că vom rămînea uimiți văzînd ce poate Românul cînd e inspirat, și maicuseamă cînd e bine condus.

Nu luxul, și doctrinele împrumutate dela alte neamuri străine, agonisirea fără rost, ridicarea palatelor, arată lumii că sîntem un popor brav, că posedăm o istorie glorioasă, și că și noi facem parte dintre popoarele mai înaintate în morală, cultură și avuție, ci unirea în cugete și în simțiri, care va trăi, dacă o vom ști apăra și cultiva.

La cită onoare și recunoștință ar ajunge unui bărbat de-ai noștri, cari azi zac în amorțeală și tac; tac, căci cine știe poate că într'un moment de durere și îndoială, atinși de boala timpului uită numele lor bun.

La cite ocaziuni nu ar putea domni noștri veni și între noi, între plugari? Dar dacă și vin, îndeosebi cu prilejul adunărilor „Astrei“, se duc în acele comune, unde sînt oameni mai înaintați în averi, unde sînt case frumoase etc., ear unde poporul e sărac, sătos de povețe bune, nu merge nimeni. Să luăm de exemplu Ticvaniul-mare, care a avut parte de toate adunările noastre culturale-naționale. Și de ce? Aici sînt oameni cu averi și oameni mai cu carte. Aici au grămădit tot ce au putut.

proximul tren de după amiază plec, căci înainte de a pleca la oraș, trebuie să-mi revăd părinții, pe cari de un an nu i-am mai văzut.

Pe fața ei se putea observa o mare părere de rău. Mamă-sa grăbi în bucătărie să pregătească ceva de mîncare înainte de plecarea mea. Am rămas singuri, i-am luat brațul și am mers în grădina, la locul nostru obișnuit. Din ochii ei frumoși se rostogoliră pe obraz la vale două lacrimi ferbinți. Am întreat-o de ce plînge, înloc de răspuns îmi prinse capul și stringîndu-mă la pept, mă sărută cu foc. Mai repetarăm odată jurămintele ce le-am făcut de atîteaori înainte, apoi ne întoarserăm în casă, căci orologiul bătuse deja 11 ore, și eu la 12 și un sfert trebuia să plec.

Nu am putut înghiți o singură bucatură din mîncările ce le aduse la masă. După cîteva cuvinte de mulțumită pentru ospitalitate mă ridic dela masă. Trăsura mă aștepta la poartă. Coborîrăm toți tref pe scări la vale, tot drumul cit a fost până la gară.

Am cerut repede bilet, și am trecut în sala de așteptare. Deodată un pufait puternic de locomotivă ne făcu să punem capăt conversației începute. Le-am sărutat minile la amîndouă, și m'am îndreptat spre un cupeu unde era oprit fumatul.

La cea mai apropiată gară m'am dat jos și am expedat o ilustrată.

Sosit acasă, m'am pus repede pe scris. Răspuns însă nu mai primiam ca altădată. Dela un timp mi-se părea, că a înghițit-o pămîntul.

Eu, firește, scriam înainte mereu ca un nebun.

Și nu s'a aflat încă cine să zică, că „nu trebuie medic la omul sănătos, ci la cel bolnav“, sau, vorba plugarilor, „nu trebuie gunoi la pămîntul gras, ci la cel slab, că ducînd prea mult gunoi, să strică sămănătura.

Nu e timpul ca să ne tot bocim așteptînd cu gura căscată „să pice para mălăiață în gura lui motofleată“.

Nu este deosebire mare între neam și neam, care trăesc la un loc, ca între holdă și holdă, brează una cu altă, ci aceia deosebire este, ce o fac doi vecini „avînd vie unul lingă altul, dintre cari unul o gonoește, o lucră să nu crească buruene, și altul care numai dîncînd-încînd o vede, toamna, la cel care e lucrat-o, a gunoit-o, e rodită, ear la celalt nu; aci nu e devină via, ci e devină vierul, sau lucrătorul“. Așa-î și cu poporul nostru românesc, nu sîntem noi vina, plugarii, ci conducătorii noștri, cari numai cînd e lipsă să aducem rod, numai atunci ne vād, dar rod fără muncă, nu se poate. Ogor este destul, sămănați, domnilor, săpați, curățiți-l de buruene și veți culege rodul.

N. Vucu-Secășanul,
plugar.

IGIENĂ.

Contra stomacului stricat.

Stomacul stricat se tîmăduiește în pripă, cu apă de earbă creată, ceaiu de earbă creată, de care că picî numai două, celmult tref picături pe zahăr. Cafeaua cu rom, dimineața și la amiază, încă e de folos.

Durere de picioare.

Nalbă de ceaiu de pe cîmp cu floarea albă, să se fearbă bine și ferbinte să te oblojești, cînd te culci. Frunza de tutun, s'o ungi cu miere și să o presari cu piper mult, punîndu-o la locul ce doare.

Pentru întărcatul copiilor.

Înainte de a se întărca, cu 2-3 luni înainte de împlinirea anului dintăi, trebuie să se deprîndă copilul cu lapte de vacă fierț, și după întărcare trebuie multă vreme să se mai hrăniască cu lapte fierț de vacă ori de capră.

Anemia (lipsa de sînge).

Pentru anemici (săraci de sînge) se recomandă următoarea apă de beut: Într'o sticlă de un litru punem, cit putem lua odată cu pumnul, cuie de fer, și apoi turnăm apă până se umple

Într'o dimineață primii o scrisoare. Era dela ea, căci îi cunoșteam scrisoarea. Nu știam cum s'o desfac mai repede, ca să vād ce veste-mi aduce:

„Nu-mi mai scrie. Sînt logodită. Te rog arde toate scrisorile mele și mă dă uitării; totul ă fost o copilărie. Amalia“.

Am rămas ca o statuie, și abia după o oră mi-am putut da seamă ce se petrecea cu mine. Mă scol repede și plec la pulpitul mesii unde păstram scrisorile ei. Le adun pe toate și le pun grămadă în mijlocul curții, apoi aprind un chibrit și mă uitai liniștit la fumul cenușiu ce se înălță din ele.

Adunai apoi cenușa și ridicîndu-o însus, am lăsat-o vîntului de toamnă s'o împrăstie, ca nici urmă să nu se mai zăriască...

Eată, prietine, cum își ține acest animal jurămîntul. Acum dar știi totul. Nu-l nimic, voi fi mai precaut de aici încolo...

Dar să mai bem! să bem!
Ziceți, măi cioroi... ziceți!

Blaj, August 1911.

I. Pescariu.

L-au mîncat lupii.

Anecdotă populară, versificată românește, de **S. Lichtfusz.**

Un preot, creștin la suflet,
C'un Țigan s'a obosit
Să-l învețe „Tatăl nostru“,
Da 'nzădar s'a chinuit.

sticla, pe care apoi o astupăm cu un dop, însă așa ca aerul să poate pătrunde în sticlă. După 3-4 zile cuietele încep a se rugini și așa apa devine bună de beut. Să se bea din această apă cite 2 păhare zilnic, clătîrînd întotdeauna sticla înainte de a turna apa. Să nu se uite că apa ce o bem, să o înlocuim totdeauna cu alta proaspătă.

ECONOMIE.

Călbaza.

În excelenta revistă a fraților din țară „România agricolă“ aflăm un sfat bun referitor la călbază. Eată ce se zice:

Călbaza (*distumum pepaticum*) este un verme parazit, ce trecînd prin mai multe generațiuni, ajunge în corpul oilor odată cu hrana, și mai rar cu ocazia adăpatului. Preferînd pașunile umede, locurile mocirloase și smîrcioase, rezultă că această boală se va semnala în acele locuri, unde oile se lasă se pășuneze locurile umede, și unde turme întregi atacate pot aduce pagube însemnate. În primul rînd trebuie, deci, recomandat evitarea pașunilor umede, căci altfel nu se poate combate răul.

Călbaza ajunsă în corpul oilor trece în ficat, și în special în canalele fierii, unde mai multe la un loc, din apropiere, produc îmbolnăvirea animalului, care prin răspîndirea ouălor animalelor adulte ce se găesc în corpul său, contribuie la formarea altor generațiuni.

Boala se dezvoltă încet, și nu se poate recunoaște dela început; partea caracteristică se arată de obicei la sfîrșitul verei și la începutul toamnei. Unele animale bolnave se pot vindeca, altele mor mai repede sau mai încet, acestea din urmă trec prin stări anemice și de slăbiciunea pronunțată.

Trebuie să vă atrag atenția asupra faptului, că odată ce ați constatat călbaza cum, trebuie să vă așteptați la urmările mai rele în timpul ernei și la indezvoltare. Nu avem până azi mijloace, cari să impedeze pătrunderea vermului, sau omorîrea lui, în ficat unde a pătruns, cutoatecă se recomandă multe. Ceiace putem face, este să evităm anemia și să împuțernicim animalul bolnav prin hrăniri. Puteți încerca următorul mijloc: Sulfat de fier 30 gr. și cite 1/2 krg. de peliniță și rădăcină de oblijană; acestea pulverizate se amestecă cu malt de orz, și sînt suficiente pentru 50 de oi. Unele animale bolnave le veți îngrășa și vinde. Prin răspîndire de var pe pașuni se pot ucide melcii cari contribuie la răspîndirea bolii. Multe oi pe o unitate de suprafață contribuie la lățirea bolii, căci atunci animalele iau hrana de jos, și iau mai repede vermele. În orice caz — schimbarea locului de pășune, sau asanarea, uscarea lui.

Sfătuitorul.

— „Pröst măi ești și tu, Țigane“,
— Zise popa necăjit —
Și făr' a-și mai perde timpul,
Spre ogor el a pornit.

„— Vezî oile 'n cot colea
Astea toate-a tale-or fi,
Cînd tu „Tatăl nostru“ bine,
Fără smintă, îl veți ști.

Și ușor să-ți fac tot lucrul,
Ascultă, să zici așa:
„Tatăl nostru“ 'i oia asta,
„Care ești în cer“ — acea“.

Și preotul le botează
Oițele rînd pe rînd.
Nenea dadeș sta la spate-î,
Luceau ochii lui rizînd. — — —

După citva timp Țiganul
Către popa 'și luase drum.
— „Fără smintă, domn părinte,
Rugăciunea-o spun acum“.

— „S'auzim“, zise preotul,
Ear' Țiganul începu:
— „Care ești în cer, sfințească-se“...
Dar îndată el tăcu,
Căci preotul strigă iute,
— „De tatăl, măi, te-ai uitat?“ —
„Ba nu zău“, zise Țiganul,
„P'ala lupii l-au mîncat“.

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate.

Reclama e sufletul comerțului. — Prin reclamă la progres!

Albert Jancsus

primind prăvalia lui
G. Ivaskovits din strada principală
„La mîța neagră“

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, **casă solidă-creștină**, unde se capătă și bumbac, cîrpe, pînză și mătăsuri veritabile, cu **prețuri fixe**, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Orăviții încă se efeptuesc cu promptitudine.

Farmacia „La Sf. Gheorghe“ Oravița

visa-vis de prăvalia lui R. Goldstein în strada principală.

In farmacia mea, arangeată modern, ce capătă înafară de
tot soiul de medicamente și diferite parfumuri
franceze, engleze, pudră, săpunuri
și alte articole de tot felul atît pentru țerance, cît și pentru damele de elită.

Cu distinsă stimă

ADOLF GROS, apotecar.

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări pe viață și asigurări încontra facului și încontra grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în Sibii, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de-ai noștri de toată încrederea.

„PLUGARUL“

societate pe acții din Cacova

x-30

dă

5-6%

și plătește și darea după depunerii. Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6-7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigurează vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

In prăvalia lui

I. HAMBURGER

(Casa Klein) în Oravița

se capătă

Ciment foarte bun din Beocin

cu preț moderat.

In „Farmacia bătrînă“ a lui

Max de Knoblauch,

nou renovată, și ajustată modern, serviciu prompt și culant.

x-7

La

Tipografia „Progresul“

==== în Oravița ====

se pot comanda

totfelul de tipărituri bisericești, școlare, advocațiale și comunale

precum și

toate tipăriturile pentru bănci: cărți necesare la contabilitate etc.

Afară de asta se efeptuesc:

acții, cupoane, losuri pentru loterii

lucrate toate cu gust.

☛ Nădăjduim că toți Români de bine ne vor trece pragul. ☛